

UBEZWŁASNOWOLNIENIE CZĘŚCIOWE

Kiedy może chronić osobę z zaburzeniami poznawczymi lub innymi zaburzeniami psychicznymi?

To poważna ingerencja w autonomię człowieka.

Sama diagnoza otępienia, schizofrenii, choroby afektywnej czy niski wynik testu poznawczego nie oznaczają automatycznie potrzeby ubezwłasnowolnienia. Znaczenie ma przede wszystkim to, czy zaburzenia powodują rzeczywistą potrzebę pomocy w prowadzeniu własnych spraw.

CO OZNACZA UBEZWŁASNOWOLNIENIE CZĘŚCIOWE?

Osoba pełnoletnia może zostać ubezwłasnowolniona częściowo, jeżeli z powodu choroby psychicznej, niepełnosprawności intelektualnej albo innego rodzaju zaburzeń psychicznych potrzebuje pomocy do prowadzenia swoich spraw, ale jej stan nie uzasadnia ubezwłasnowolnienia całkowitego.

Dla osoby ubezwłasnowolnionej częściowo ustanawia się kuratora, a osoba uzyskuje status osoby o ograniczonej zdolności do czynności prawnych. Zakres skutków prawnych zależy od rodzaju podejmowanej czynności i obowiązujących przepisów.

KIEDY RODZINA POWINNA ZACZĄĆ O TYM MYŚLEĆ?

☐ nie rozumie wartości pieniędzy lub konsekwencji poważnych decyzji finansowych

☐ dokonuje powtarzających się, nieracjonalnych zakupów albo przelewów

☐ przekazuje pieniądze obcym osobom lub staje się szczególnie podatna na oszustwa

☐ podpisuje dokumenty bez rozumienia ich znaczenia

☐ zaciąga zobowiązania, nie rozumiejąc ich konsekwencji

☐ nie potrafi prowadzić ważnych spraw urzędowych lub majątkowych

☐ zapomina o dokonanych transakcjach, umowach lub podjętych decyzjach

☐ z powodu urojeń, manii lub innych zaburzeń podejmuje poważnie niekorzystne decyzje

☐ rodzina coraz częściej musi chronić ją przed skutkami decyzji wynikających z zaburzeń

SAMA DIAGNOZA NIE WYSTARCZA

OTĘPIENIE ≠ automatyczne ubezwłasnowolnienie

SCHIZOFRENIA ≠ automatyczne ubezwłasnowolnienie

CHOROBA AFEKTYWNA ≠ automatyczne ubezwłasnowolnienie

NISKI WYNIK TESTU POZNAWCZEGO ≠ automatyczne ubezwłasnowolnienie

Liczy się funkcjonowanie konkretnej osoby: na ile rozumie swoje decyzje, ich konsekwencje i na ile potrafi prowadzić własne sprawy.

JAK WYGLĄDA DROGA DO UBEZWŁASNOWOLNIENIA CZĘŚCIOWEGO?

O ubezwłasnowolnieniu nie decyduje rodzina, psycholog ani lekarz. Decyzję podejmuje sąd.

KTO MOŻE ZŁOŻYĆ WNIOSEK?

Uprawnieni są m.in. małżonek osoby, której dotyczy wniosek, jej krewni w linii prostej (np. dziecko w sprawie rodzica), rodzeństwo oraz przedstawiciel ustawowy – z uwzględnieniem ograniczeń przewidzianych w przepisach.

GDZIE SKŁADA SIĘ WNIOSEK?

Sprawy o ubezwłasnowolnienie należą do właściwości sądu okręgowego. Właściwość miejscowa jest ustalana według przepisów postępowania cywilnego, co do zasady w związku z miejscem zamieszkania osoby, której postępowanie dotyczy.

JAK PRZYGOTOWAĆ SIĘ DO SPRAWY?

- ☐ zebrać aktualną dokumentację medyczną i informacje o rozpoznaniu oraz leczeniu
- ☐ opisać konkretne sytuacje pokazujące trudności w prowadzeniu spraw
- ☐ przygotować informacje o codziennym funkcjonowaniu i samodzielności
- ☐ opisać problemy finansowe, urzędowe, prawne lub związane z podatnością na wykorzystanie
- ☐ wskazać, jakiej pomocy osoba rzeczywiście potrzebuje
- ☐ unikać ogólnych stwierdzeń typu „ma demencję, więc nie może decydować” – podawać konkretne przykłady

CO BADA SĄD?

W postępowaniu oceniany jest nie tylko stan zdrowia, ale również funkcjonowanie osoby i rodzaj spraw, w których potrzebuje pomocy. Przepisy przewidują udział biegłych – w szczególności psychiatry lub neurologa oraz psychologa – zależnie od charakteru zaburzeń i postępowania.

CO TO MOŻE DAĆ?

OCHRONA	WSPARCIE	OGRANICZENIE RYZYKA
przed skutkami części decyzji podejmowanych bez właściwego rozeznania	kurator może pomagać w prowadzeniu spraw w zakresie wynikającym z prawa i orzeczeń sądu	np. przy niektórych zobowiązaniach, rozporządzaniu prawami czy działaniach narażających interes osoby

WAŻNE: ubezwłasnowolnienie częściowe nie powinno być traktowane jako wygodny sposób przejęcia kontroli nad rodzicem, jego pieniędzmi czy majątkiem. Celem powinno być zabezpieczenie interesów osoby, która rzeczywiście potrzebuje pomocy.

NAJPIERW ZADAJ SOBIE KILKA PYTAŃ

- ☐ Czy problem dotyczy rzeczywistej zdolności prowadzenia spraw, czy tylko tego, że nie zgadzam się z decyzjami rodzica?
- ☐ Czy trudności mają charakter trwały lub powtarzający się?
- ☐ Czy istnieje realne ryzyko szkody finansowej, prawnej lub wykorzystania?
- ☐ Czy osoba rozumie znaczenie i konsekwencje swoich decyzji?
- ☐ Czy możliwe jest zastosowanie mniej ograniczającej formy pomocy?
- ☐ Czy decyzja ma chronić rodzica, czy przede wszystkim ułatwić funkcjonowanie rodzinie?

UBEZWŁASNOWOLNIENIE CZĘŚCIOWE A CAŁKOWITE

PEŁNA ZDOLNOŚĆ	CZĘŚCIOWE	CAŁKOWITE
Osoba co do zasady samodzielnie dokonuje czynności prawnych.	Osoba ma ograniczoną zdolność do czynności prawnych i ustanawia się dla niej kuratora.	To dalej idąca ingerencja, stosowana przy przesłankach określonych odrębnie w prawie.

CELEM NIE JEST ODEBRANIE RODZICOWI PRAWA DO DECYDOWANIA.

Celem powinno być zapewnienie takiego zakresu ochrony i pomocy, jaki jest rzeczywiście potrzebny.

Nie występuj o ubezwłasnowolnienie „na wszelki wypadek”. Rozważ tę drogę wtedy, gdy zaburzenia poznawcze lub psychiczne realnie wpływają na zdolność prowadzenia własnych spraw.

Przed złożeniem wniosku warto skonsultować sytuację z prawnikiem. Przepisy dotyczące ochrony osób wymagających wsparcia mogą się zmieniać, dlatego przed podjęciem działań należy sprawdzić aktualny stan prawny.

Materiał ma charakter informacyjny i edukacyjny. Nie stanowi porady prawnej ani podstawy do oceny zdolności konkretnej osoby do czynności prawnych.